

Русенският университет “Ангел Кънчев” в европейското образователно пространство

Хр. Белоев

The University of Ruse in European educational space: paper aims to trace the development of international activities of the University of Ruse and his place in the European and world educational space.

Key words: Educational space, Bologna process, Lifelong Learning, Erasmus, Leonardo da Vinci, FP6, FP7.

ВЪВЕДЕНИЕ

Русенският университет „Ангел Кънчев”, създаден през 1945 г. като Висше техническо училище, повече от шестдесет години извършва образователна, научна, изследователска и производствена дейности и се утвърждава като един от водещите университети в България. Университетът е акредитиран с оценка „**МНОГО ДОБРА**” от Националната агенция за оценяване и акредитация към Министерския съвет на Република България. Русенският Университет е редовен член на Асоциацията на Европейските университети и на Конференцията на ректорите на университетите от Дунавските страни.

През учебната 2007/2008 година в Университета се обучават **8102 студенти**, от които **487** чужденци от **17** страни.

В Университета работят 447 преподаватели, от които 203 са хабилитирани (24 професори и 179 доценти). От тях 13 имат научната степен “Доктор на науките”. Асистентите с образователната и научна степен “Доктор” са 44.

В развитието си, от създаването до сега, Русенският Университет развива активна международна дейност и има водеща роля в процеса на европейската интеграция в областта на инженерното висше образование и наука.

Основни задачи по пътя към Европейското и световно образователно пространство

Подписите на представителите на 29 държави, поставени през 1999 година в Болоня върху Декларация за общи действия и създаване на единно европейско пространство за висше образование до 2010 година отбелязват най-значимото събитие в политическата структура на висшето образование в Европа, в осъществяване на един безпрецедентен обществен проект за интегриране на усилията за развитие на науката и разпространението на знания в името на икономическия и социален просперитет. Целта на тази дългосрочна общоевропейска политика е тясно свързана с необходимостта, продиктувана от глобализацията на икономиката и достиженията на науката, да бъдат създадени непознати по мащаба си, конкурентоспособни ресурсни центрове на знание, научни изследвания и възможности за прилагането им във всички сфери на живота и обществената дейност. Идеята на Болонската декларация е обединяване на ресурсите на наука и разпространение на знания на всички европейски страни в стратегическата рамка на съвместни действия в следните направления:

- Създаване на система от ясно разграничени и сравними степени; прилагане на общото Европейско дипломно приложение;
- Организиране на системата в два основни цикъла, при което първият дава достъп до пазара на труда, а вторият изисква завършен първи цикъл;
- Въвеждане на система за натрупване и трансфер на кредити;
- Осигуряване на мобилност на студенти, преподаватели и изследователи;
- Обединяване на усилията в осигуряване на качеството;
- Постигане на европейски измерения на висшето образование.

Изграждането на националните политики около очертаната ос на приоритети за всички европейски страни позволява утвърждаването на диференцирани подходи, на специфика на решения и действия в конкретни условия в рамката на единни очаквани резултати.

„Европа на познанието се възприема като фактор на човешкото и социалното развитие и като необходим елемент за засилване и обогатяване на европейското самосъзнание. Самосъзнание, което е в състояние да даде на своите граждани необходимите познания за посрещане предизвикателствата на новото хилядолетие, едновременно с убеждението за необходимостта от споделянето на общи ценности и принадлежност към общо социално и културно пространство.“

„Независимостта и автономията на висшите училища означават, че висшето образование следва непрекъснато да се адаптира към променящите се изисквания, обществените нужди и напредъка в областта на науката.“

Извадки от Болонската декларация, 1999 г.

България е една от 29^{-те} страни, подписали Болонската декларация през 1999 г. Приемането на ангажиментите за съвместни действия на общоевропейска платформа не променя, а по-скоро допълва и обогатява началния план и хода на развитие на реформата на висшето образование, стартираше със Закона за висшето образование от 1995 година. Подписвайки Декларацията, България не само законодателно, но и практически е възприела голяма част от принципите на общата европейска политика. Законът за висшето образование задължава всички висши училища да реорганизируют процеса на обучение в степените “бакалавър”, “магистър” и “доктор”, както и в специфичната степен на професионалното висше образование “професионален бакалавър”, придобивана след по-кратък, тригодишен курс на обучение; въведен е равен достъп до висше образование със символична такса за обучение до 30% от норматива за издръжка на един студент; осигурени са студентска и академична мобилност чрез въвеждане на нови форми на обучение и оценяване (дистанционно обучение, ECTS); към днешна дата законът за ВО е изчерпал своя модел, предстоят промени, които се обсъждат, подготвя се стратегия за развитие на висшето образование.

За успешното изпълнение на целта от Болоня - **повишаване на европейските измерения на висшето образование**, в Русенския университет „Ангел Кънчев” съществуват различни утвърдени вече пътища:

1. Развиване на курсове, модули, програми, свързани с образователния процес, разясняващи облика и очакванията на Европа като общество, основано на знанието

Благодарение на програмата **ТЕМПУС**, в Русенския Университет бяха преоборудвани изцяло компютърните зали, закупено бе специализирано оборудване за учебните лаборатории, съвместно бяха разработени нови учебни планове и програми по редица специалности. Програмата **ТЕМПУС**, започнала с **ТЕМПУС 1**, по-късно **ТЕМПУС 2,3** и сега действащата програма **ТЕМПУС 4** е насочена вече както към страните от Западните Балкани и Централна Азия, така и Русия. Русенският университет е сред избраните от Европейската **TEMPUS** комисия 18 университета от 11 централноевропейски страни, постигнали най-добри резултати в преустройството на висшето образование.

Благодарение на проект с германското федерално Министерство за образование и наука, с фондове на Пакта за стабилност за Югоизточна Европа и германски фондации е изграден **Българо-Румънски Интеруниверситетски Европа Център (BRIE)**, който има за цел да подпомогне:

- европейската интеграция и регионалното транс-гранично сътрудничество в Европа;
- сътрудничеството между народите на Югоизточна Европа и на България и Румъния при моста над река Дунав;
- засиленото сътрудничество между европейските университети в рамките на Болонския процес.

2. Разработване на стратегии, с които да се посрещнат предизвикателствата на глобаризиращата се икономика

Основната стратегическа цел на Русенския Университет, записана в Мандатната програма на Академичното ръководство е „Развитие и утвърждаване на Университета като значима регионална и национална образователна и научноизследователска институция, и превръщането му в неразделна част на Европейското образователно и научноизследователско пространство”, а стратегическите приоритети са:

- подготовка на студентите за работа в условията на висока конкурентност на трудовия пазар и разширяване на обхвата на обучението;
- развитие на вътрешноуниверситетската система за оценяване и поддържане на качеството на обучението и на академичния състав;
- развитието на кадровия и изследователски потенциал;
- реализиране на комплекс от дейности по европейска интеграция и международно сътрудничество;
- изграждане на високоорганизирана университетска система, гъвкава спрямо външните условия с модерна материално-техническа и информационна база.

3. Разработване на съвместни образователни и изследователски проекти с институции от страни на Европейския съюз, Русия, САЩ, Канада, Азия

За целта в Университета е изградена оперативна структура за ефективно участие в международни и национални програми, разработени са стимули за преподаватели, участващи активно в разработването на проекти, провеждат се семинари, срещи, конференции с международно участие, създават се предпоставки за увеличаване на сключените споразумения с образователни институции от Европа, САЩ, Канада, Латинска Америка и Азия.

Образователните и научни програми в Русенския Университет

Първата и най-популярна програма Сократ/Еразъм, създадена по инициатива на Европейската комисия през 1987 г., е най-мощният инструмент за интеграция на РУ “Ангел Кънчев” към Европейските университети. Подписани са 80 двустранни споразумения с водещи университети от всички страни на Европейския съюз, Норвегия и Турция.

С Решение No.1720/2006/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 ноември 2006 г., се създава Програмата „Учене през целия живот”. Тя стартира на 01 януари 2007 г. и ще продължи до 31 декември 2013 г. Програмата е структурирана като интегрирана програма, съставена от четири секторни програми. Една от секторните програми е програмата „Еразъм”, която е насочена към повишаване качеството на висшето образование. Програмата спомага изграждането на Европейското пространство за висше образование и насърчава иновативните процеси и трансфера на знания и технологии във висшето образование. **Основните дейности на програмата са:**

- Мобилност на студенти с цел обучение;
- Студентски практики;
- Мобилност на преподаватели с цел преподаване;
- Мобилност на преподавателския и преподавателския състав с цел обучение.

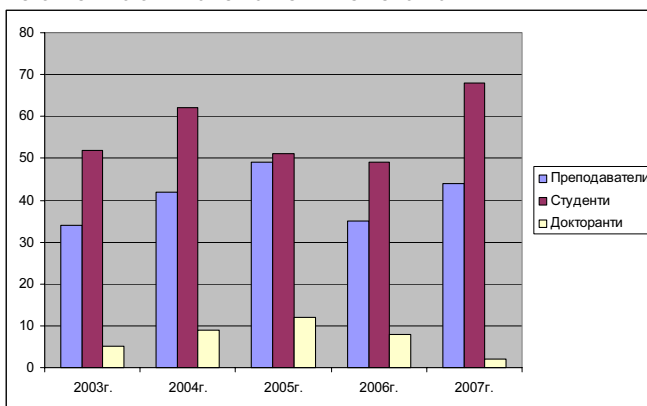
Русенският Университет има право да участва в тази програма благодарение на подписаната с Европейската Комисия *Разширена Университетска Еразъм Харта* за 7 академични години (2007 – 2013). Основните задължения, поети от Русенския университет, са записани в Хартата.

В таблица 1 са дадени реализираните мобилности от Университета по програмата Еразъм през последните няколко години.

Таблица 1

Командировани, бр.	Период				
	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.
Преподаватели	34	42	49	35	44
Студенти	52	62	51	49	68
Докторанти	5	9	12	8	2

Сред многото положителни резултати от участието в програмата Еразъм, се откроява възможността за академично признаване на резултатите от обучение по време на мобилността. Това се постига чрез **Европейската система за трансфер на кредити ECTS** (European Credit Transfer System) [2]. Въпреки многото дискусии около въвеждането на тази система (като разлики в ECTS кредитите, давани от различни университети в различни страни, невъзможност за точно измерване и оценяване на пълната студентска заетост и др.), тя се утвърждава във висшете училища на Република България. Със специално Постановление на МС през 2004 г. е приета Наредба за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити. Системата е въведена и в Русенския университет. Всички учебни планове и програми са изготвени с отчитане на нейните изисквания.

Интерес представляват и **студентските практики** - нова дейност на програмата Еразъм. Интересът на студентите към тази форма е доста голям. За да се разшири тази дейност, Центърът за кариерно развитие към Русенския университет е изпратил писма до посолствата на Европейските страни с молба за оказване на съдействие за намиране на подходящи фирми, с които Университетът да сключи двустранни споразумения за провеждане на студентски практики. Това е още един пример на добра практика от страна на Русенския Университет.

За съжаление все още не можем да говорим за реципрочност на студентските и преподавателски мобилности. Например, през 2007 г. РУ "Ангел Кънчев" е приел за обучение само 3 чуждестранни студенти и 9 преподаватели. Една от предстоящите задачи на Ръководството на Университета в това направление е да създава необходимите предпоставки за повишаване на интереса на партньорите към изпращане на студенти и преподаватели в Русенския Университет. За целта са

разработват рекламни материали, изготвят се на английски език ECTS пакети за всички факултети и специалности, подготвя се брошура с необходимата информация за пристигащите Еразъм студенти.

Русенският Университет е единственият университет в България, който е инициатор и координатор на два мащабни европейски проекта - това са **тематични мрежи**, в които са включени повече от 60 университета от 30 страни. По линия на тези проекти са разработени нови учебни планове и програми за подготовка на бакалаври, магистри и докторанти в областта на компютинга. Ежегодно се провеждат две международни конференции, съответно по Компютърни системи и технологии и Електронно обучение. На проведената в Русенския университет среща и конференция през 2007 г. взеха участие 98 представители на 54 институции от 20 страни на Европа.

Подобен ефект се получава и в **Интензивните програми на Еразъм**. Например, по проекта „Европейски перспективи за социално приобщаване на възрастни и хора с увреждания“, през периода 17.03.2008 – 29.03.2008 г. РУ „Ангел Кънчев“ прие 38 чуждестранни студенти и преподаватели.

За първи път, от 2007 г., Университетът участва и в програмата **Еразъм Мундус** "Сътрудничество извън ЕС за обучение на Грузия, Армения и Азербайджан".

Университетът участва активно и в проекти, финансирани от програмата **Леонардо да Винчи**. Например, по проекта BG/05/B/F/LA-166019, Learn Foreign Language Anytime Anywhere by LinguaNet, финансовият принос е 75 159 €, а реализираните командировки в чужбина - 27. Разработени са материали за мобилно чуждоезиково обучение на седем езика.

Благодарение на проект, финансиран от **Държавния Департамент на САЩ**, в Русенския Университет, съвместно с Университета в Корнел, беше разработена и внедрена магистърска програма по Менеджмънт на регионалното развитие.

Сериозни усилия се полагат от научните колективи и за решаване на задачи по изследователските програми, финансирани от Европейския съюз - **FP6 и FP7**. Примери за такива проекти са: "Подобрение на управлението на кризи посредством мехатронна система за спасителни операции", "Българска мрежа от центрове за мобилност на научни кадри", "Оценки на сеизмичните повреди на високо рискови съоръжения" и др. През 2007 г. беше разработен проект за участие в конкурс за създаване на Офис за трансфер на технологии, финансиран по национална програмата ФАР. Конкурсът беше спечелен и такъв Офис се създаде в структурата на университета.

Предстоящи задачи

- Създаване на база от данни /регистър/ с действащите международни проекти в университета, в сродни университети и потенциални партньори за бъдещи проекти;
- Изграждане на екипи за подготовка на предложения по оперативните програми към европейските фондове;
- Сключване на договори с образователни институции от САЩ, Канада, Латинска Америка и Азия;
- Възстановяване и сключване на нови двустранни договори с университети от Югоизточна Европа и Русия;
- Засилване участието на Русенския Университет в Европейските изследователски програми;
- Пълноценно използване възможностите на всички подпрограми от Програмата „Учене през целия живот“ за участие на студенти и докторанти с други чуждестранни студенти при провеждане на обучение, стажове, конференции, летни семинари, работни срещи и др.;
- Организиране на международни образователни, научни и културни прояви и участие в тях.
- Разширяване участието на университета в престижни регионални и европейски инициативи като – European University Association (EUA); Danube Rectors' Conference (DRC); Club of the Rectors of Europe (CRE); International Association of University Presidents (IAUP) и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Декларацията от Болоня сложи началото на десетгодишна програма с много амбициозна и динамична цел. Резултатите от изпълнението ѝ до този момент показват, че основната цел на процеса, създаването на общо европейско пространство за висше образование, е достижимо измерение на готовността на европейските държави да действат в единство, да си поставят общи политически задачи, да си сътрудничат в изпълнението им, да разширяват обхвата на взаимодействие и скоростта на реализация на проектите си. Постигнатият напредък дава много надежди за бъдещето на разширения Европейски съюз и за превръщането му в ефективен, динамичен и конкурентоспособен съюз на демократични държави, които чрез силата на европейските ценности успяват да преодолеят историческите, социални, икономически и културни бариери помежду си.

Европейската интеграция и международното сътрудничество, имат съществено значение при осъществяване на комплекса от дейности, характерни за Русенския Университет. Участието в големи международни проекти е решаващо за изграждане на материално-техническата база на университета, за разширяване на контактите, за приобщаване и превръщането на Русенския университет „Ангел Кънчев“ в неразделна част от **Европейското образователно и научноизследователско пространство**.

ЛИТЕРАТУРА

[1] <http://www.ru.acad.bg/>

[2] http://www.ru.acad.bg/doc/ОТЧЕТ_07.pdf - Годишен отчет за резултатите от дейността на Русенския Университет за 2007г.

[3] <http://eacea.ec.europa.eu/index.htm>

[4] <http://www.hrdc.bg/news.php>

[5] <http://bologna.hrdc.bg/read.php?see=bologne>

За контакти:

Христо Иванов Белолев, кат. „Земеделска техника“, Русенски университет „Ангел Кънчев“, e-mail: hbeloev@ru.acad.bg